

BERLÍN 1943

Dvě sestry, dva osudy, které rozdělila válka

SLEČNA M.

Caroline Woodsová

FRAGMENT

Slečna M.

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

Caroline Woodsová
Slečna M. – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

SLEČNA M.

CAROLINE WOODSOVÁ

 FRAGMENT

Pro Colina a Camille

ČÁST PRVNÍ

BERLÍN 1923–1931

*Svět je nejspíš nevidí tak, jak oni vidí sami sebe,
ale co jim na světě záleží?*

Pohádky bratří Grimmů

BERNI, 1923

Ve Svaté Luise, útulku pro opuštěné dívky v západním Berlíně, se braly narozeniny na vědomí, ale neslavily se. Berniny osmé, v zimě devatenáct set dvacet tři, prošly bez zpěvu a bez svíček na dřevěném narozeninovém věnci. Místo toho Berni a její sestra pálily peníze.

„Chovají se k nám jako k dobytku,“ špitla při snídani Berni do zdravého ucha své mladší sestry. Právě jedly suchý krajíc žitného chleba, ke kterému nedostaly nic, co by aspoň trochu vylepšilo jeho chuť. Žádné máslo, žádný salám, žádný džem. „*Slyšíš mě?*“ Tuhle otázku Greta nenáviděla, ale Berni si nemohla pomoci a pokaždé se zeptala znovu.

Pětiletá Greta škubla za pramen blondátých vlasů, který jí visel přes levé ucho. Bylo hladké a růžové jako mušle a mělo mnohem méně žlábků než jiné uši. „Já tě slyším,“ zamumlala. „Nemusíš mluvit tak hlasitě.“

Berni se zakousla do chleba a nakrčila nos, když ucítila charakteristický pach ryb. Vůně nakládanych slanečků se každý pátek ráno nasákla do všeho v jídelně: do vlasů dívek, do chleba i do tenkých šedivých dirndlů. Jakmile kuchařka naservírovala snídani, otevřela se svými pomocnicemi konzervy a pustila se do přípravy večeře, kterou měl být salát ze slanečků. Jediné, co trochu mírnilo nepříjemný zápach, byla uklidňující vůně kouře z borovicových polen. Jenže té zimy hromada dříví na topení z kruhového stojanu rychle zmizela.

„Kdybychom měly rodiče,“ zamumlala Berni s plnou pusou, „jedly bychom džem, sušenky, čaj –“

„Kuš,“ šeptla Konstanz, která seděla po Bernině levici. „Já otce mám, ale ten vždycky říkal, že dětem stačí na přežití jen brambory.“

„Jsem si jistá, že ti nedával ledové mléko.“ Berni nahnula svůj hrníček a podívala se na řádové sestry, které seděly u stolu na vyvýšeném

pódium, jedly vuřty a pily kávu. Tváře měly schované za širokými fialovými čepci a chovaly se, jako by si vůbec nevšimly, že v krbu nehoří oheň. Dneska poprvé. Na palivové dříví jsou potřeba peníze a peníze sester dávno ztratily svoji hodnotu.

Každý pátek, hned po ranních modlitbách, přijížděl dodavatel dříví. Zatímco dívky seděly s rukama sepjatýma a jejich oči nepokojně těkaly, sestra Marie Eberhardt, matka představená, na něj čekala u zadních dveří do jídelny s obálkou naditou penězi.

Během zimy se obálka stále zvětšovala a na Nový rok zaplatila sestra Marie plnou krabicí. Pak plným košíkem. Berni zaslechla výraz „inflation“, ale nechápala, co to slovo znamená, ani co se venku děje. Zatím netušila, že panika a hysterie přinutily obyvatele Berlína k podvodům a riskování. Její svět byl velmi omezený. Zнала jen vybledlý vlhký hadr na podlaze koupelny, v kapli pak studenou mramorovou dlažbu pod svými koleny. Z hodin dějepisu věděla, že dřív tu býval císař, zatímco dneska panuje demokracie, ale jako katolička, kterých byla v Berlíně menšina, nesměla zapomenout, že nade vším stojí papež.

Jednoho dne se po hodině matematiky zeptala na inflaci sestry Josefíny, své oblíbenkyně. „Ach, dítě.“ Sestra Josefína otočila Berni zády k sobě a stáhla jí dlouhé tmavé copy mašlemi. „Od konce války se snažíme vyplatit Anglii a Francii.“

„Proč mi tedy připadá, že všude je mnohem víc peněz? Jsou jich celé hromady.“

„Protože v jedné kanceláři sedí člověk, který točí klikou tiskářského stroje a snaží se vytisknout dost peněz, abychom mohli vyplatit pojídače žab. Bernadetto, přestaň si okusovat konce copů. Toho příšerného zvyku se musíš zbavit. Vypadáš jako nějaký zdívocelý sirotek.“

Kdyby to řekl kdokoliv jiný, Berni by protestovala. Mezi dívkami bylo slovo „sirotek“ tabu. Byly dcery Svaté Luisy. Byly skvělé.

Vtom do ní štouchla Konstanz. Berni sklopila oči a v jejím klíně uviděla žlutý kartonový kornout. Konstanz jí ho pod stolem podala a obě při tom pozorně sledovaly snídající sestry.

Byl to školní kornout, jaký rodiče dávají svým dětem, když jdou poprvé do školy. Berni v něm zašmátrala prsty a rozhlédla se po dlouhých stolech a lavicích. Její pohled se zastavil na osmileté Hannelore Haasové, která do domova dorazila včera. Oči měla oteklé od pláče. Hannelorini rodiče nebyli schopní uživit všechny své děti, a tak sem přivedli svoji nejstarší. Podobné případy se stávaly stále častěji. Berni napadlo, že dát jí kornout od nich bylo kruté. Vypadalo to, že jde do normální školy, ale Hannelore musela poznat, kde je, hned, jakmile to tu uviděla.

Je jasné, že ostatní dívky jí dárek od rodičů okamžitě sebraly. Nikdo si o sobě nesměl myslet, že je něco lepšího jen proto, že jeho rodiče žijí. Nepřítomnost sestry Marie na snídani jim dodala odvahy a posílaly si kornout od stolu ke stolu. Než se dostal k Berni, zmizely všechny hračky, školní potřeby i většina zabaleného cukroví. Vylovila oříšek v čokoládě, ještě jednou mrkla směrem k sestrám a rychle ho zvedla k ústům. Rozhlédla se a zjistila, že Hannelore se na ni upřeně dívá zrudlýma očima.

„Nedělej to,“ zamumlala Greta. Berni se však zakousla do čokolády a zavřela oči. V ústech se jí rozplynula trochu nahořklá chuť a zuby jí zatrnuly. Připadalo jí, že na zavřených víčkách *vidí* namalované všechny příchutě: fuchsiovou a žlutou a akvamarínovou. Když znovu otevřela oči a podívala se na bíle natřené stěny, holé žárovky, které visely u stropu, šedé uniformy dívek a černou skupinku sester, nemohla uvěřit, že tento nudný obraz je skutečný svět.

„Ochutnej to.“ Přistrčila kornout ke Gretě. „Nedávají pozor,“ dodala a kývla hlavou ke stolu sester.

Greta zavrtěla hlavou. Modré oči měla rozšířené strachem.

„Musíš. Čokoláda je... je jako oslava. Je to První máj a Vánoce dohromady.“

Greta znovu odmítla a Berni ji lehce štípla do paže. Obě dobře věděly, že kdyby je někdo přistihl s Hanneloriným kornoutem, neměla by problémy Greta, ale Berni. Řádové sestry si Greta téměř nevšímalý. Občas se Berni dokonce zdálo, že její sestra byla stvořena z mnohem křehčího materiálu než ona sama. Když Bůh tvořil Gretu, nabral na štětec málo barvy a lepidlo zředil vodou. Byla bledá, drobná a špatně slyšela, zatímco u Berni byste těžko hledali nějakou chybu. Kvůli její tmavší pleti, velkým nohám a rukám a neutuchající energii o ní sestry říkaly, že v sobě musí mít trochu cikánské krve. Malý dolíček na bradě a stejné příjmení byly jediným důkazem, že Berni a Greta jsou příbuzné. V jejich papírech nebylo napsáno Kirchhofová nebo Ostertagová, což byla jména, která sestry dávaly nalezcům. Jejich příjmení znělo Metzgerová. Berni si slíbila, že po odchodu ze Svaté Luisy jednou najdou ostatní členy své rodiny. Určitě to pro ně bude důležité.

„Tak jo,“ šeptla Berni, když ji Greta znovu odmítla. „Zbude víc na mě.“ Dívky na druhé straně stolu zamručely.

„*Ticho, prosím!*“ Dveře jídelny se rozlétly a narazily na stěnu.

Ozvalo se šoupání židlí a záda se narovнала. Berni přitiskla kornout k noze. Z celé duše si přála, aby zmizel.

Mezi dveřmi stála matka představená s trakařem. Sestra Marie, žena mohutné postavy, učila latinu všechny děti, které prošly domovem u Svaté Luisy. Když kolem ní projížděla, Berni zjistila, že trakař je napěchovaný novými šustícími bankovkami. Sestra Odi se zvedla od svého stolu a jako kachna se kolébala za sestrou Marií, aby posbírala peníze, které spadly na podlahu. Sestra Marie došla k zadnímu vchodu, zastavila se, položila si dlaně na dolní část svých dlouhých zad a po několika křupnutích je narovнала. Berni se zatajeným dechem čekala, až dodavatel dříví zaklepe na dveře. Netrvalo to dlouho.

„Vstupte,“ zavolala sestra Marie, která zůstala bez hnutí stát vedle trakaře.

Berni očekávala, že dodavatel při pohledu na takové množství pe-

něž zalapá po dechu, ale on vůbec nevypadal překvapeně. Sestra Marie otočila trakař, aby ho mohl uchopit za držadla.

„Tohle stačí sotva na jedno poleno.“ Muž se trochu nahrbil a podíval se jí zkoumavě do tváře v očekávání protestů.

„On říkal, že to stačí na jedno poleno!“ řekla Berni do Gretina zdravého ucha. Greta přikývla a odstrčila ji.

Sestra Marie zvedla bradu a povyrosla o několik dalších centimetrů, takže měla čelo stejně vysoko jako muž proti ní. Šeptalo se, že než vstoupila do kláštera, dělala všechno možné. Od loďmistra až po ženské bojové zápasy. Muž se před ní přikrčil a ruka, která držela jedno suché poleno, se roztřásla.

„Včera večer jsme se dohodli na ceně,“ řekla pevným hlasem.

„Cena se od té doby změnila.“ Poškrábal se vzadu na krku. „Řekl bych, že se znovu změnila za tu chvíli, co tu stojíme. S tím nic nenadělám.“

„Tohle jsou děti, *vážený pane*. Bez ohně umrznou.“

„Sestro, přece víte, jak se věci mají. Je to blázinec.“

Berni cítila, že všechny dívky v místnosti pozorují sestru Marii a čekají, co udělá. Jejich oči jednotně mrkaly jako oči obrovského pavouka. „Nechte si vaše poleno,“ řekla sestra Marie po dlouhé pauze. „Ať vás v těchto těžkých dobách ochraňuje Bůh.“

Muž beze slova podal sestře Marii několik třísek na podpal. Po jeho odchodu sestra Marie chvíli zírala na třísky a na hromadu bankovek. „Sestro Odi,“ vyštěkla. „Tohle všechno vezměte a hoďte to do krbu.“

„Všechno...,“ vykoktala zmateně sestra Odi. „Vy chcete...“

„Peníze nám nejsou k ničemu,“ odpověděla sestra Marie a mávla rukou nad trakařem. „Můžeme je použít k podpálení třísek.“

Sestra Odi strčila ruku do hromady bankovek a podívala se na ně, jako kdyby si nebyla jistá, co to je. Pak ustrašeně hodila plnou hrst do krbu a škrtlá sirkou. Berni se na své židli o pár centimetrů nadvzdla a sledovala, jak plamen olizuje peníze, které se začaly kroutit a rozpadat. Několik bankovek nazvedl průvan a rozlétly se po podlaze.

„Jaká škoda,“ zašeptala Berni. „Mají tolik peněz, že je můžou spálit. Kdyby radši daly něco mně, nám.“

Okraj jejího výhledu zčernal. Berni se otočila a zjistila, že sestra Marie zakryla dívku sedící naproti hlubokými sklady svých dvojitých rukávů. Z látky byla cítit vůně kadidla a citronového mýdla. „Neměly byste mít takovou posvátnou úctu k penězům, děvčata,“ řekla a upřela svoje šedozelené oči na Berni.

Na stěně za ní byl nápis *Iudicate egeno, et pupillo*, hlavní heslo řádu Svaté Luisy. Sestry ho překládaly jako „Chraňte chudé a sirotky“, ale Berni věděla, že *iudicate* neznamená jen „chránit“, ale taky „soudit“. Sestra Marie trvala na tom, že oba významy se dají zaměnit.

„Pamatujte,“ pokračovala sestra Marie, „kde je vaše bohatství...“ a ukázala na Berni, aby pokračovala.

„Kde je vaše bohatství,“ opakovala Berni a pak dokončila větu, „tam je i vaše srdce.“ Podala sestře Marii kornout. Hannelore na druhém konci místnosti vykřikla.

* * *

Greta se pořádně vyděsila, když jí Berni po návratu do ložnice ukázala kapsy plné bankovek. „Ach, Berni, jak jsi mohla? Jsi v pěkném maléru!“

Berni rozbalila jednu světle růžovou bankovku a napnutou ji podržela v rukách. „Podívej se na to, Margareto. *Jeden. Milion. Marek.*“

Greta vykulila oči. „Ale kde je chceš utratit?“

Berni dovolila Gretě, aby bříšky prstů ohmatala vroubkované okraje bankovek, a pak je všechny nacpala do svého povlaku na polštář. Greta by se naštvála, kdyby jí řekla, na co chce peníze použít. Ráda by ji vzala k opravdovému ušnímu lékaři. Sestra Lioba, která pracovala na ošetřovně, nevěděla vůbec nic. Zkoušku sluchu prováděla za pomoci ladičky a šepotu.

Gretě se roztráslы rty. „Když se nebudeš chovat slušně, nikdy tě nevyberou na střední školu,“ řekla.

„Ále!“ Berni pokrčila rameny. Předstírala, že ji něco takového nena-
padlo. Každý rok sestry vybraly pár dospívajících dívek a poslaly je na
soukromou Katolickou akademii ve Weddingu, kterou vedly sestry z řá-
du voršilek. Vedle manželství to byla pro dívky jediná šance na lepší ži-
vot. „Na to, aby se ze mě stalo vzorné dítě, mám ještě pár let čas.“

Světla v ložnici zhasla a obě dívky vklouzly pod Berninu deku. Gre-
tina postel zůstala prázdná. Greta přitiskla obličej k ohybu na Bernině
krku. „Vyprávěj mi pohádku.“

Celé roky spaly vedle sebe, i když řádové sestry dívky většinou roz-
dělovaly podle věku. Do Svaté Luisy přišly po matčině smrti, protože
v jejím domku v Zehlendorfu nemohly zůstat samy. V té době byly
Berni čtyři roky a Gretě necelé dva. Berni si dobře pamatovala vůni
matčina domu: cedrové dřevo a muškátový oříšek v horkém mléce.
Jako mimino voněla po mléce i blondátá Greta. Hrozně se bála bouř-
ky, a jakmile se dokázala batolit, vyšplhala ze své postýlky do Berniny
vyřezávané postele.

Někdy se Berni neubránila pocitu, že její skutečný život je jako
osamocený potok, který hledá místo, kudy by se mohl vrátit do řeky
a nechal se unášet proudem zpátky ke své matce Trudi. Byla to Trudi-
na starší sestra, stará panna, jejíž jméno Berni odmítala vyslovit, kdo je
odložil do Svaté Luisy. Přistěhovala se k nim, aby se starala o Trudi,
která onemocněla zápallem plic, až do její předčasné smrti. Teta byla
cítit něčím sláným, ráno dlouho spala a zapomínala dívky nakrmit.
Naposledy ji viděly, když s kapesníkem u nosu brečela v kanceláři mat-
ky představené a tvrdila, že už to dál nedokáže.

„Víš to určitě, Berni?“ zeptala se jednou Greta, zatímco si okusova-
la nehet. „Určitě to nebyla naše maminka, kdo nás dal po otcově smrti
sestrám? Je to tak?“

„Kuš! Maminka tě v nebi uslyší.“ Samozřejmě, že to nebyla jejich
matka. Berni si živě pamatovala, jak poprvé uviděla útulek u Svaté
Luisy. Stál v pustém koutě jinak úrodného Charlottenburgu, šedivý

jako vězení, s řadami malinkých oken. Rámy natřené červenou barvou dodávaly budově smutnou tvář. Berni hned věděla, že je nečeká nic dobrého, a pořádně kopl tetu do holeně.

„Vyprávěj mi pohádku se šťastným koncem,“ šeptla Greta. Pod pokrývkami přejela chodidlem po Bernině holeni. Z dřevěných ponožek jí vykukovaly prsty.

„Kdysi dávno žily dvě sestry, Sněhurka a Růženka. Sněhurka dávala přednost domácímu krbu, Růženka si hrávala venku a sbírala jahody a borůvky pro svoji maminku.“

„Ne,“ protestovala Greta. „Tu o *naší* mamince.“

„Hmm. Bylo, nebylo, v Zehlendorfu žila mladá žena a ta vzadu na dvorku chovala v holubníku holoubata. Měla dvě malé holčičky, které bydlely v podkrovním pokojíčku: Bernadettu a Margaretu. Jedna byla vysoká s vlasy jako havran, druhá malá a blondatá.“

„Jak ten holubník voněl?“

„Odporně páchl, a tak všude kolem něj maminka pěstovala květiny.“ Berni příběh vyprávěla tak často, že skoro viděla ztracená peříčka rozházená po trávníku. „Jednoho dne přišel do domečku kouzelník. Mladá maminka k sobě přitiskla Gretu, kterou držela v náruči, a vzala Bernadettu za ruku. „Vyber ty nejbělejší ptáky, jaké najdeš, zlato. Ty s největším kouzlem,“ přikázala Bernadettě. Čaroděj mávl pláštěm a ptáky si odnesl.“

„To byla hodná maminka.“

„Moc hodná,“ řekla Berni. Další část příběhu už nemusela vyprávět, protože ten obě dobře znaly. Jejich matka byla velmi laskavá, když obětovala milované holoubky čaroději. Udělala to, aby zakryla pravý důvod, proč je chovala. Bylo to na maso.

* * *

Tolik peněz. Berni se o nich zdálo, a když se probudila, olízlá si rty. Pod dekou cítila, jak jí bankovky šustí mezi prsty.

Až do čtvrtčního večera, kdy sestra Marie odešla za svým každo-

týdenním úkolem nakrmit chudé, Gretě neprozradila, co s nimi zamýšlí udělat. V ložnici se setkaly s Konstanz, Berninou spolupachatelkou. „Sestra bude pryč nejmíň do osmi,“ oznámila Konstanz. Měla velké zelené oči a štíhlé tělo a vypadala víc jako víla než jako dítě. „Vid', že nás neprozradíš, Greto?“

Greta měla obě ruce na uších a cíp deky v puse. Berni si klekla a naklonila se blíž k její tváři. „Nic zlého se nestane. Ona má tolik peněz, že je může pálit.“ Nedokázala vysvětlit svoji potřebu něco vlastnit. Cokoliv, i kdyby se nakonec ukázalo, že to je bezcenné.

„Proč nás pořád musíš vystavovat nebezpečí?“ Greta upřela usazené oči na strop a povzddechla si. „Každou noc si přeju, aby příští den proběhl v klidu. Každou noc...“

Za malou chvíli už Berni táhla Gretu tichou chodbou. Vepředu šla Konstanz a opatrně zkoumala všechny kouty, jak se snažily nenápadně proklouznout chodbami. Nakonec se dostaly do východního křídla a po špičkách prošly kolem dřevěných dveří, které vedly k pokojům sester. Greta byla bílá jako křída a Berni ji vzala kolem ramen. Konstanz mezitím strčila sponku do zámku a začala s ní otáčet. Když konečně klika povolila, Berni rychle vběhla do místnosti a vytáhla roletu. Šedé večerní světlo ozářilo lůžko, stůl i těžký krucifix. Na prostěradle ležela velká hromada sestřina prádla.

„Nevím proč, ale –“ Konstanz doširoka otevřela oči. „Nikdy jsem si nedokázala představit, že nosíš spodní prádlo.“ Některé kalhotky měly vybledlou růžovou barvu. Najednou jim připadaly obrovské a nevkusné. Na stole z hrubého dřeva stála čajová konvice a malinký hrnek. Berni otevřela konvici a uvnitř uviděla sáček s čajem. Přejela prstem po okraji hrnku, aby setřela mastný otisk sestřina rtu.

„Pojďme pryč,“ zašeptala Greta. Berni předstírala, že ji neslyšela.

„Podívejte se na tohle.“ Konstanz strhla dečku z rádia. Vypadalo jako velká krabice na šperky s černými ciferníky. „To je TRF. Můj otec měl úplně stejné.“ Začala ladit frekvenci.

„Greto, pojď sem.“ Berni přitáhla židli. „Musíš si sednout blíž, abys slyšela.“ Greta se na ni zaraženě podívala. Když si sedala, byla rudá jako rak.

Z rádia se ozvala píseň a všechny dívky nadskočily. „Ztlum to, ztlum to!“ vykřikla Berni. Strhla Gretě ruce z uší a pokusila se ji rozesmát.

„A teď,“ ohlásil hlas, když hudba utichla, „Frieda Pommerová a Max Zuchmayer zazpívají svůj populární duet *Kdybych si mohla vybrat znovu*.“

Ozvala se nádherná melodie. Lesní rohy, smyčce, akordeon. Konstanz skočila doprostřed místnosti. Dopadla tiše jako kočka a uklonila se. Najednou se z ní stala Frieda Pommerová. Založila ruku v bok a otvírala ústa podle slov písně, jako kdyby je znala odjakživa.

*Přišel pro mě štíhlý muž a ptal se, jestli chci být jeho ženou,
Chudý muž s dobrým srdcem řekl, že jeho srdce je volné,
ale lhal mi,
Ráda bych si s oběma zatancovala, zaslíbila jsem se však
Statnému muži v uniformě, který něco tají.*

Berni to fascinovalo. Při poslechu krásné melodie nemyslela na politiku, ale jen na muže a svatbu, na tanec a víno. S Konstanz dělaly, že se smějí a tleskají, nevydaly však sebemenší zvuk. Konstanz se točila a slavnostně pochodovala, a když začal zpívat Max, Berni se postavila.

Nebyla schopná říct, odkud se ten nápad vzal. Kdyby tušila, jak bude Greta reagovat, nikdy by to neudělala. Nebyla si jistá, jak nebo kde zjistila, čím se muži liší od dívek, ale popadla punčochy, které ležely na posteli sestry Marie, a nacistička si je do kalhotek.

Konstanz si zakryla oči a rozchichotala se. Pak se k Maxovi znovu přidala Frieda, Konstanz zaklonila hlavu a zkrřížila paže. Berni založila ruce v bok jako pruský voják, vystrčila rozkrok dopředu a otáčec-

la s ním z jedné strany na druhou. Punčochy jí pod sukní tvořily obrovskou bouli. Po tvářích jí stékaly slzy, když tiše vystrkovala a zastrkovala jazyk.

S Konstanz kroužily v bláznivém tanci, pořád dokola a dokola. Z tmavého, spartánsky zařízeného pokoje se stala rozmazaná šmouha. Jedinou barevnou věcí v místnosti byly růžové spodní kalhotky na posteli a jasně žluté Gretiny vlasy. A najednou –

Najednou se hlasitost rádia přepnula na plné obrátky a vysoký hlas Friedy Pommerové se rozezněl po celé budově.

Berni se otočila. Gretiny prsty svíraly jeden z knoflíků a její ústa byla pevně sevřená. Zírala někam do neznáma, skrz Berni, která na ni při tanci úplně zapomněla.

Konstanz vykřikla a zakryla si uši. Berni vytáhla punčochy, které měla pod sukní, a hodila je na postel. Pak odtáhla Gretiny ruce a vypnula tu prokletou věc. Pozdě. Slyšela, jak se otevírají dveře u pokojů sester, slyšela jejich vyděšené hlasy.

„Když jsi mě chtěla zastavit,“ zamumlala Berni, „mohla jsi to říct.“ Jenže Greta neodpověděla. Nepodívala se Berni do očí, ani když do místnosti triumfálně vtrhla sestra Odi.

GRETA, 1931

Zastavily na rohu ulice Kurfürstendamm, kde bylo nejrůšnější obchodní centrum ve městě. Greta věděla, že na toto místo rozhodně nepatří. Prozradilo je jejich oblečení. Darované šaty nerostly jako dívky. Berni visely z odřeného lemu nitě a látka jí sotva zakrývala kolena.

Zdálo se, že Berni si to vůbec neuvědomuje. S optimistickým výrazem mořského badatele si rukou zastínila oči. Držela poslední ze tří krabic s hostiemi, které měla doručit do kostelů v západním Berlíně. Greta měla červenou plechovku na drobné. Sestry jí přikázaly, aby se do oběda vrátila domů. Rozhodně tu neměla co dělat.

„Greto, vrabčáčku, vidíš na hodiny? Kolik je?“ Berni ukázala na hodiny kostela, jehož zdi byly zčernalé od městského popílku. Greta přimhouřila oči a podívala se na zlatý ciferník. Chvilí uvažovala, jestli nemá Berni zalhat, aby ji přinutila k návratu. Nakonec po pravdě řekla: „Jedenáct třicet. Berni, musíme jít domů.“

„Ježkovy oči!“ Berni se sklonila a políbila Gretu na ucho. „To znamená, že máme čas na návštěvu Darů z Ilýrie.“

Gretě se strachy sevřel žaludek. „Prosím, ne. Najdeme kostel Svatého Matthiase a pak pojedeme metrem domů. Musíme tam být dřív, než někdo zjistí, že jsem se ztratila.“ Greta uskočila, protože těsně kolem chodníku projel autobus a postříkal jí boty.

Ráno Greta poklidně převlékala postele v ložnici, když do místnosti vrazila Berni, a aniž čekala na Gretin souhlas, oznámila jí, že spolu vyrazí na dobrodružnou pochůzku. Sestry jí svěřily oplatky, které upekly dívky z domova, jeden feník za kus. Berni tušila, že ji chtějí vybrat na akademii, a to byl přece důvod k oslavě.

Greta použila všechny své obvyklé výmluvy, i když věděla, že Berni neodradí: musí zanést špinavá prostěradla do prádelny, musí se připra-

vit na zkoušku z latiny. Zítra se ocitne pod palbou otázek, které jí bude latinsky klást sestra Marie. A bude při tom stát pod stupínkem, takže jí Greta neuvidí na ústa. Jediná její naděje byla, že se všechna pravidla mrtvého jazyka naučí tak, aby je byla schopná odříkat nazpaměť i ze spaní. Teď před ní stála Berni a nutila ji, aby se zúčastnila další z jejich lumpáren. Ale taky jí slíbila, že se s ní bude večer učit, takže ráno bude Greta mluvit jako Julius Caesar.

„No tak, ještě jedna malá zacházka,“ škemrala Berni a stoupla si mezi Gretu a dvě ženy s cigaretami v puse, oblečené v kalhotách, které se kolem nich prohnały krkolomnou rychlostí. „Koupím ti preclík.“

Zacinkal zvonek a minul je mladý muž na kole. Za jízdy hodil pár drobných do čepice nějakého bezdomovce. Greta viděla jen štíhlé bílé paže cyklistovy spoléčnice obtočené kolem jeho pasu. Při pohledu na ně se na Bernině tváři objevil výraz neskrývané touhy. Evidentně si přála, aby ty bledé paže patřily jí.

Greta ji zatahala za rukáv. Berni si musí uvědomit, že obě nejsou Růženky. Některá z nich musí být Sněhurka. „Musím se připravit na latinu.“

„Tohle je důležitější.“

„Vždycky jsi říkala, že nic není důležitější než příprava do školy.“ Za tři měsíce řádové sestry vyberou ze čtyřiceti dívek v Bernině třídě tři, které půjdou studovat k voršilkám ve Weddingu. Berni se celé měsíce snažila, chovala se slušně, čistila si boty a zdržovala se hloupých připomínek. V přítomnosti sester se usmívala tak zešíroka, až si přivodila tik v oku. Proč by teď měla riskovat?

Ale Berni zavrtěla hlavou. „V Darech z Ilýrie prodávají opravdové lektvary. Zaklínadla na přivolání lásky, léky na sílu. Já si koupím elixír štěstí.“ Poklepala si na kapsu, ve které to zacinkalo. „Ušetřila jsem dost drobných pro nás obě.“ Aby zdůraznila, že spor vyhrála, vykročila rychlým krokem po ulici a Gretě nezbylo nic jiného než ji následovat.

Za Berni vlály její dlouhé černé copy, které se hodily spíš pro malé děvče než pro vytáhlou šestnáctiletou dívku. Gretě připomínaly girlandy vyvěšené dlouho po Vánocích.

Greta uskakovala před chodci a ze všech sil se snažila, aby sestře stačila. Třída Kurfürstendamm byla přecpaná lidmi, kteří obsadili všechny stolky před kavárnami, aby si užili májového počasí. Číšník s tákem se uklonil a nabízel hostům vídeňský štrúdl. Dva poslíčci v zástěrách vlekli po schodech ke sklepu restaurace hromadu růžových květin. Greta ucítila vůni kávy, smažené cibule a pudinku a začaly se jí sbíhat sliny.

„Všichni vypadají tak naštvaně,“ řekla, když skoro bez dechu dohnala svoji sestru.

„To je berlínský úsměv. Sleduj.“ Berni se zamračila, stáhla ramena dozadu a začala přecházet sem tam. „Musíš držet frňák pěkně vysoko.“

Všude byly nápisy na zdech, dokonce i v této čtvrti. Někdo počmáral všechny plakáty národních socialistů na sloupech veřejného osvětlení. Dívky se zastavily na křižovatce a Greta ukázala na perfektně zastřižený živý plot, na který někdo bílou barvou nastříkal nápisy *KPD* a *KRVAVÝ KVĚTEN*. Berni se zachichotala. „To mají za to, že se z křoví snaží udělat zeď. Kdybych měla zahradu, nechala bych ho růst úplně divoce.“

„Ale co to znamená? Co má krev společného s květnem?“

„Podle mě se jedná o výročí.“ Berni zakryla zuby horním rtem. „Šlo o nějaké problémy mezi policií a komunisty. Ta demonstrace byla pěkně... ostrá.“

„Někdo umřel?“

Berni se dlouze a netrpělivě nadechla. „My nejsme žádní politici. Nemusíme se bát. *Počkej!*“

Projíždějící motorka na ně zatroubila a o vteřinu později chytila Berni Gretu za límec a odtráhla ji z obrubníku. „Já ji slyšela,“ řekla Greta, přestože to nebyla pravda. Rukou si třela krk. Samozřejmě, že slyšela klakson, ale ne blížící se motor.

„Musíš se nejdřív rozhlédnout, když chceš přejít, vrabčáčku.“
 „To přece dělá každý,“ zamumlala Greta.

* * *

Byla by blázen, kdyby Berni vykládala, co se stalo při letošní prohlídce u lékaře. Greta doufala, že s věkem se její sluch zlepší. Třináctka je přece kouzelné číslo. Jenže sestra Lioba jí oznámila, že se to zhoršilo.

Na levé ucho slyšela celkem dobře a byla schopná opakovat šepot sestry Lioby. Ale vpravo cítila jen slabý závan jejího dechu. Ze všech sil se snažila uhodnout a doplnit dva řádky dětské říkanky, kterou jí šeptala. Sestra zavrtěla hlavou. „Jestli budeš lhát, bude to ještě horší, Margareto.“ Když to říkala, zvedla oči k nebesům, aby naznačila, co může být příčinou Gretina problému.

Greta si uvědomovala, že vada sluchu jí brání ve styku s Bohem. Při mších viděla, jak se ostatní dívky při poslechu kázání soustředí a na tvářích mají zbožný výraz, zatímco ji rušil zvuk varhan, vůně kadidla a tlak v uších. Někdy ji napadlo, že Bůh trestá buď ji, nebo její rodiče, protože špatně slyšela už od narození. Nemohla si vychutnat ptačí zpěv, pokud nestála přímo pod stromem, dešťové kapky bezhlučně poskakovaly v loužích.

Občasné zvonění v uších však k jejímu životu v minulosti nepatřilo. Začalo to, když jí bylo pět nebo šest. „Někde je puštěná voda,“ stěžovala si sestře. „Někdo píská na píšťalu. Copak to neslyšíš?“ Časem si uvědomila, že ten vysoký pištivý zvuk slyší jen ona a že se ozývá mnohem častěji, když se bojí nebo je nervózní.

„Neměla by ses bát, že se ostatní dozvědí o tvých uších,“ uklidňovala ji Berni. „Nemůžeš tomu zabránit, stejně jako já nemůžu zabránit, aby se mi zacuchaly vlasy.“

Greta zavrtěla hlavou. Berni si *může* pomoci, když má zacuchané vlasy. Stejně jako ostatní lidé. Kdyby byla neupravená, použili by to proti ní. Stejně jako proti Gretě použijí její vadu. Určitě to udělají.

„Tvoje pravé ucho není schopné přijímat vysoké kmitočty,“ oznámila jí sestra Lioba při poslední prohlídce. „Ale zdá se, že nízké kmitočty jsou zatím v pořádku.“ Nakrčila nos, takže Greta viděla chlupy v jejích nosních dírkách. „Možná se to bude zhoršovat. To nám však ukáže čas.“

Tenkrát na jaře slova *možná se to bude zhoršovat* ovlivnila celý Gretin život. Snažila se rozvíjet ostatní smysly pro případ, že budou to jediné, co jí zbude. Když je sestry vzaly na výlet do Grunewaldu, Greta ucítila kouř o půl hodiny dřív, než sestra Odi zjistila, že nějaký farmář vypaluje svoje pole, a rychle je zahнала do vlaku. Na náměstí Sophie-Charlotte objevila na jednom domě hnízdo orlovce. A taky viděla, jak při mši otec Radeke hladil Konstanz ret, když jí dával hostii. Greta sklopila hlavu, ale ne oči. Neřekla to nikomu, dokonce ani Berni.

* * *

„Tohle je ono,“ řekla nejistě Berni. Zastavily se před dvoukřídlými sklenými dveřmi obchodního domu Fiedles.

Gretin zrak se stočil na obrovskou budovu. Její okna vypadala jako nějaká šifra: řada trojúhelníků, řada kruhů a řada čtverců. „Obchodní dům?“

Berni pokrčila rameny. „Jasně,“ řekla, i když Greta viděla, jak je nejistá.

Mezi křídly dveří stály stráže v černožlatých uniformách. V lesklém skle Greta zahlédla svůj smutný odraz: seprané modré šaty a zplihlé světlé copy. Berni byla skoro o třicet centimetrů vyšší. Vedle ní si Greta připadala jako chudokrevný trpaslík, jako žába albín, kterou objevili v příkopu a kterou každou chvíli sezobne nějaký pták, jak říkávala Berni. Ve třinácti vypadala skoro stejně jako v devíti. Sestra Josefína nazvala Gretu opožděným kvítkem. „I Berni dospívá později, a podívej, jak narostla,“ říkávala. Tím ale Gretu neuklidnila. Věděla, že nikdy nebude tak vysoká jako její sestra.

„Jdeme,“ řekla Berni a stiskla naleštěnou kulatou kliku na dveřích. Než se Greta zmohla na protest, ocitly se uvnitř obchodního domu.

Chvilí zůstaly bez hnutí stát a rozhlížely se po řadě stolů potažených sametem. V měkkém světle se leskly nádherné šperky, křišťál a kůže. Uprostřed mramorové podlahy stála ve fontáně bronzová bohyň, která držela váhy. Berni ukázala nahoru. Ve výšce tří poschodí se klenul strop z barevného skla. Greta zahlédla, jak se jedna z prodavaček malátně natáhla pro hedvábný šátek. Měla pocit, že všichni se pohybují jako ve snu. Jako boháči, kteří nikam nespěchají. Chvilí trvalo, než zjistily, kdo je živý člověk a kdo figurína. Tolik se sobě podobali.

„Podívej se tamhle,“ vykřikla Berni, a než se Greta stačila zeptat kam, Berni se dala do pohybu. Na druhém konci haly Greta uviděla výklenek a nad ním nápis zlatým písmem: Dary z Ilýrie. Zrychlil se jí dech. Možná, že boháči přece jen mají přístup ke kouzelným lektvarům.

Musely projít tunelem z exotických květin a kapradí, které vybízelo k pohlazení. Vzduch voněl po květinách a ovoci, sladce a silně. Návštěva toalet u dívkách ložnic bude po tomto zážitku příšerná! Když Greta otevřela oči, Berni stála před skleněným pultem v jakémsi výklenku plném květin. Za ním byla mladá žena ve stejném černo-zlatém kloboučku, jaký viděli u vrátných, navíc však měla hedvábné punčochy a sako ve stejných barvách. Utírala si tmavě rudé rty kapesníčkem a tvářila se znuďeně.

Berni položila ruce na pultík, ve kterém byly skleničky všech tvarů a velikostí. Některé měly dlouhé štíhlé krky, jiné rozprašovače se střapcem. Greta na nich neviděla nic magického. Místo lektvaru štěstí nebo elixíru odvahy tam byly myrtový parfém a šeríková esence.

Prodavačka pilníčkem na nehty odstrčila Berniny ruce z pultíku. Zůstaly na něm matné otisky. Prodavačiny vlasy měly nepřírozeň lesklou červenou barvu. Určitě nebyly pravé. Nos měla pohrdavě nakr-

čený. Greta si s hrůzou uvědomila, že chudáka Berni někdo napálil. Tady si bohaté dámy kupovaly parfémy, nic víc. V minulosti se nikdy nestalo, aby se za Berni styděla. Většinou to bylo naopak. Teď měla pocit, že svět se obrátil naruby.

„Berni,“ zašeptala. Prodavačka si olízla zuby a čekala. „Měly bychom odejít.“

Berni si odkašlala a poklepala nehtem na sklo. „Kde máte lektvary?“

Prodavačka se nadechla a ztuhla, pak se zešíroka usmála a ukázala zažloutlé křivé zuby. „Všechno to jsou lektvary. Chcete si vyzkoušet orientální šerškovy nektar?“ Při řeči měla mezi horními a spodními řezáky proužky slin, které připomínaly pavoučí síť. Vytáhla tmavě fialovou lahvičku se zátkou ve tvaru květiny.

„Co to dělá?“

Prodavačka nakrčila čelo. „Co to *dělá*?“ Strčila do lahvičky kapátko a pak ho dvakrát stiskla nad Berniným zápěstím. „Tenhle parfém vylišovali z květů, které rostou kolem Tádžmahalu.“ Měla hluboký hlas, mnohem hlubší než jiné ženy. Greta pozorovala její rty a zjistila, že slyší její hlas mnohem lépe než Bernin. Prodavačka kápala parfém i na její zápěstí. „Chcete vědět, kolik stojí?“

Greta na chvíli zaváhala a pak si čichla k zápěstí. Parfém, obyčejný parfém. „Berni...“

Berni přiblížila nos k ruce a nasála vzduch. „Pěkný. Ale ne, nechci vědět, kolik stojí.“ Bylo jí šestnáct a byla příliš stará na to, aby věřila na kouzla. Její hlas však zněl tak zoufale, že by se Greta nejradši propadla. „Chci vědět, kde jsou skutečné lektvary!“

Prodavačka naklonila hlavu a Greta konečně uviděla její hnědé oči schované pod kloboučkem. „Konečnou vůni ucítíte až za chvíli. Musíte nechat rozvinout buket.“

„Povězte mi, kde schováváte pravé zboží.“ Berni položila svoji těžkou paži Gretě kolem ramen. „Co nám dáte na ztrátu sluchu?“

Greta cítila, jak se jí pod zářivkami rozpálily tváře. Tak tohle byl pravý důvod Berniny výpravy. Měla to tušit. V Berniných očích se zračila lítost. Přiložila Gretě dlaň k tváři a řekla: „Cožpak ty bys nechtěla slyšet sestru Marii při ústní zkoušce z latiny?“

Greta zavřela oči. Uvědomila si, že kdykoliv Berni měla nějaký problém, vždycky se ho snažila za každou cenu vyřešit. Tyrani byli potlačeni, překážky odstraněny. Když Greta nevěděla, jak problém rozlousknout, Berni se ho vždycky chopila a vyřešila ho, jako kdyby to bylo peříčko. Jediná věc, kterou nikdy nedotáhla do konce, byl normální sluch pro Gretu.

Prodavačka se zatvářila překvapeně. Opatrně si přejela rukou po rudých vlasech, jako kdyby se chtěla ujistit, že jsou na svém místě. „Podívejte,“ řekla. „Už jsem se vám věnovala dost dlouho.“

„Berni, tohle je hloupé.“ Greta štouchla sestru do břicha takovou silou, že jí vytryskly slzy. Berni ztuhla a podívala se na ni. Ve tváři měla vepsané zklamání a Greta si na chvíli přála, aby se to povedlo. Kdyby ji tak Berni mohla vyléčit. Otevřela ústa, aby něco řekla, ale co vlastně mohla dodat? A pak uslyšela klapot vysokých podpatků na mramorové podlaze.

Objevila se světlolasá žena a prodavačka se narovnala. Žena měla krátké červené sako a černé kožené rukavice. Její oči byly tmavé jako její rukavice. Kulaté a drzé. „Drahoušku,“ prohlásila a přistoupila k prodavačce. „Jak se daří v nové práci?“

Tvář prodavačky získala stejnou barvu jako její vlasy. „Nic zvláštního.“

„Nemůžu se dočkat, až na mě přijde řada,“ řekla světlolasá žena a zdvořile se usmála na Berni a Gretu.

„My jsme hotové,“ vyštěkla prodavačka. „Ony nic nekupují, mám pravdu?“

„Ne, nekupujeme,“ odpověděla Berni. Hlas se jí trochu zadrhnul. „Nemáte to, pro co jsme přišly.“

Světlovlasá žena se na ně pozorně podívala. Zaznamenala si, že na sobě mají oprané šaty a onošené boty, a její tvář zrůžověla rozpaky. Berni zkrřížila paže. Greta si všimla, že prodavačka odněkud vylovila telefon ve slonové a zlaté barvě. Vytočila číslo, ale Greta neslyšela, co zamumlala do sluchátka.

„Berni,“ zašeptala a zatahala sestru za tmavý cop. „Už musíme jít.“

„Mám pro tebe jeden dobrý vtip,“ řekla světlovlasá žena prodavačce a vzala do ruky žlutou lahvičku. „Proč mají úderné oddíly hnědé uniformy?“

Prodavačka zaváhala, ale Berni odpověděla za ni. „Má to něco společného s fleky od hoven?“

Greta překvapeně otevřela pusu. Žena se rozesmála, ale pak se objevil jeden z vrátných. Byl to obrovský chlap se světlým obočím a růžovou pletí. Zvedl bradu a podíval se na prodavačku, která ukázala hlavou na Berni a Gretu. Světlovlasá žena se otočila, jako kdyby si chtěla stříknout parfém na krk, a sledovala, jak popadl obě dívky za paže a táhl je ven. Gretě se zdálo, že řekla: „Ach, pro všechno na světě!“

Greta pevně zavřela oči, aby se nemusela dívat na zvědavé prodavače a zákazníky, a klopýtala vedle něj. Potichu si opakovala látku na test z latiny. *Decem, viginti. Trentrigintata.*

„Zvedej nohy.“ Z mužova dechu byla cítit šunka. „Já tě do schodů neponesu.“

Ozval se Bernin hlas: „Já ji můžu nést.“

Octoginta. Nonaginta. Budou mít pěkný průšvih. Po tomhle Berni nikdy nevyberou na akademii.

Berni se rozkašlala. Hrdelní zvuk, jako od nějakého zvířete, se rozlehl skleněným prostorem. Muž ji okřikl, aby sklapla. Drobný déšť venku se podobal spíš mlze. Vrátný pustil Gretu, která se přikrčila za Berni, ale pořád pevně svíral Berninu paži. Ta dostala záchvat kašle a rychle si přikryla ústa, aby ztlumila otřesy svých plic.

„Holky jako... dobře znám...“ V hluku ulice Greta neslyšela všechno, co muž říkal, ale zděšeně sledovala, jak poklepal na víko Berniny bílé krabice.

„My nic neukradly.“ Bernin chraplavý hlas se ozval těsně vedle Gretina levého ucha. „To jsou hostie. Pečeme je ve Svaté Luise a pak je roznášíme po kostelech.“

Muž se na ni nevěřičně podíval. Greta si dokázala představit reakci sester, až je do sirotčince přivede policie. *Utíkej, Berni*, chtělo se jí vykřiknout, *prostě utečeme!* Ale nemohla dostat slova z úst. Navíc věděla, že útěk by jim moc nepomohl. Všechno bylo ztracené. Jedno špatné rozhodnutí zničilo všechny Berniny sny, veškerou její snahu. Proč neměla dost sil, aby jí řekla ne?

Vtom muže přerušil nějaký hlas, Greta však neslyšela, co říkal. Otočila se a zjistila, že na chodníku vedle nich stojí ta plavovlasá žena v červeném kabátě. „Není třeba ty dívky trápit.“ Naklonila se mezi Berni a Gretu. „Nemusíte mu nic ukazovat, slečno,“ řekla. Její plet voněla po citrusech. „Nemůže vám to přikázat.“

„Neplette se do toho, není to vaše věc,“ křikl vrátný. Z markýzy nad nimi stekla na jeho tvář sprška vody a Berni se zasmála. Muž se ušklíbl. „Každou chvíli tu chytíme nějakého zloděje.“

„Dobrá, pokud něco ukradly, já to za ně zaplatím. Mám spoustu peněz a můžu se o ně podělit.“ Žena otevřela bílou obdélníkovou kabelku a vytáhla z ní malou peněženku.

„My nic neukradly!“ Berni prudce otevřela kartonovou krabici a rukou prohrábla kulaté oplatky. „Jsme na cestě do kostela Svatého Matthiase. Přísahám na bibli.“

Greta přitiskla ruce k ústům. Nebyla si jistá, co je horší. Přísaha, nebo znesvěcení hostií. Žena se podívala na Gretu: „To je v pořádku, zlato. Bůh vás nepotrestá. Konec konců, vždyť to je jen pár oplatek v krabici.“

Oplatky v krabici? Ale tak to není. Tohle je přece nejvyšší dar. Greta se zamračila s pohledem sklopeným k Berniným nohám.

„V té červené plechovce je jen pár marek a spousta feniků,“ dodala Berni. „Dělejte, přepočítejte si to. Byly bychom ty nejchudší zlodějky na světě.“

Vrátný se ohlédl na své kolegy, ale ani jeden mu nepřispěchal na pomoc. Nakonec mávl rezignovaně rukou a řekl něco, co Greta nemohla slyšet.

„Půjďme,“ prohlásila Berni a objala ji tak pevně kolem ramen, že musela vykročit zároveň s ní. V tu chvíli se spustil prudký déšť. Cítila, jak jí voda stéká po hlavě. Před nimi se tyčily dvě špičaté věže kostela Memorial, zahalené v mlze. Berni si povzddechla a Greta si uvědomila, že se nedívá na kostel, ale na kino Gloria-Palast. Skrz oblouk vchodu zahlédla nádherné koberce a křišťálové lustry, nad dveřmi do kavárny visel obrovský sádrový preclík.

Když se blížily ke stanici podzemní dráhy Kurfürstendamm, někdo jim zastoupil cestu. Žena v červeném. V podpaží svírala svoji bílou kabelku a usmívala se. Na předloktí jí visel deštník.

Berni odskočila od Greta a udělala pukrle. „Děkujeme za pomoc.“

Neznámá si sundala rukavičku a zvedla jí bradu. „Odkud jste, vy dvě?“

„Z útulku u Svaté Luisy.“

„To znamená, že jste sirotci.“ S úsměvem vytáhla rukavičku a začala soukat prsty do kůže. „Myslela jsem si to. Vypadáte tak.“ Poklepala si dvakrát na tvář, a jako by čarovala, objevil se v ní dolíček. „Co jste dělaly u Fiedlera, jestli se můžu zeptat? Náhlé rozhodnutí? Zoufalství? Trochu od každého?“

„Sháněly jsme lektvary,“ odpověděla Berni.

Po ženě tvář se rozlil úsměv. „Kouzelné lektvary?“ Chystala se otevřít deštník, pak ho však podala Berni. „Vezmi si ho. Já to mám kousek.“

Greta s údivem zírala na nádherné modré hedvábí a představovala si, co řeknou sestry, až se s ním objeví v sirotčinci. „Ach, díky, ale to nejde,“ řekla Berni a odkašlala si do rukávu.

„Já vám nenabízím, abyste si ho nechaly. Přijdu vás navštívit a pak mi ho vrátíte. Svatá Luisa, je to tak? A jmenujete se?“

„Bernadetta Metzgerová. Tohle je Margareta Metzgerová, moje sestra.“

„Já jsem slečna Schmidtová. Těší mě.“ Strčila deštník Berni do ruky, usmála se, a než se vzpamatovaly, byla pryč, takže už jí nemohly odporovat. Greta si trochu oddechla.

„Je moc krásná,“ poznamenala Berni, když sledovaly, jak slečna Schmidtová rychle kráčí ke stanici podzemní dráhy. Měla úzkou sukni a kroutila zadkem ze strany na stranu. Když zmizela, Berni otevřela deštník a obě chytily lesklé držadlo.

Greta se zhluboka nadechla. „Co řekneme sestře Marii, až si ta paní přijde pro deštník?“

„Ale, Greto, ona nikdy nepřijde,“ ujistila ji Berni.

Gretě se ulevilo. Sledovala, jak se Berni zbožně podívala na nádherné modré hedvábí a kovové dráty. Mrzelo ji, že slyšela Berni přísahat, ještě víc jí však vadilo, jak se Berni rozzářila, když neznámou ženu rozesmála. Chvilí zůstaly stát a točily nad sebou deštníkem. Pak Greta svoji sestru donutila, aby se konečně vydaly ke Svatému Matthiasovi.

BERNI, 1931

„Tak tedy, Bernadetto Metzgerová! Asi tě zajímá, proč jsem tě zavolala.“

„Ano, matko představená.“ Berni se posadila na židli, která stála před stolem sestry Marie, a strčila ruce pod sebe. Její nohy pod ní podupávaly a kroutily se, jak se snažila udržet horní část těla v klidné a zdvořilé poloze. Kancelář a její tmavé stěny si vždycky spojovala s tresty. Při vzpomínce, jak tu klečela na rýži, ji začala pálit kolena.

Sestra Marie zvedla širokou kostnatou ruku, která vypadala jako kachní chodidlo. To gesto Berni připadalo jako jakési požehnání a zadržela dech. „Budeš hrdá, až ti povím, že jsme se tě, možná v rozporu s veškerou soudností, rozhodly poslat studovat na akademii k voršilkám.“

Berni se musela soustředit na obraz Panny Marie nad krbem, aby nezačala výskat radostí. Boží rodička vypadala ve svém modrém plášti klidně jako hladina rybníka. Její roztažené ruce připomínaly křídla holubice. „Děkuju, sestro Marie. Já vás nezklamu.“ Berni se podařilo mluvit nevzrušeným hlasem, i když měla pocit, že v jejím nitru rozkvétají květiny a poletují ptáci.

Sestra Marie se tvářila vážně. Stáhla dolů horní ret, takže vypadal jako želví tlamička. „Víš, proč ve Svaté Luise učíme dívky latinu a historii, Bernadetto? Všude jinde se děvčata učí jen šití a vedení domácnosti. Většina lidí říká, že širší vzdělání je pro chlapce.“

Berni zavrtěla hlavou. Klouby na rukách ji tlačily do stehen. Pořád nemohla uvěřit, že ji vybraly. Nejradši by vyskočila ze židle, aby to mohla říct Gretě. Pak vyběhne na dvorek a štěstím se roztancuje.

„Rada se už před delší dobou rozhodla, že i dívky musí dostat šanci. Měly by mít možnost studovat předměty určené mužům. Většina z vás je nikdy nepoužije. Přesto předpokládáme, že ty z vás, jež

budou studovat u voršilek, budou úspěšné. Co myslíš, jak použiješ svoje vzdělání *ty*?“

Na to byla snadná odpověď. „Založím školu pro hluché,“ prohlásila Berni.

Sestra Marie se naklonila nad stolem a její širokou tvář ozářilo světlo. „Aha.“ Výjimečně se tvářila laskavě, i když v jejím výrazu bylo něco divného. „Nebudu ti nic tajit. Nevybrala jsem tě za dobré chování. To je příšerné. Ale nemůžu přehlížet tvoje studijní výsledky. Při zkouškách sis vedla velmi dobře a dobře víš, že na akademii se dívky připravují na zkoušky na univerzitu. A ty jsou stejné, jaké dělají chlapci.“

Univerzita. Berni rázně přikývla.

„Každá mladá dívka, která propadne u zkoušky,“ pokračovala sestra Marie, „dává za pravdu německým mužům, kteří tvrdí, že ženy nemají právo na vyšší vzdělání. Chápeš?“

„Ano, chápu.“ Berni se začala potit. Matka představená jí pořád opakovala, že musí brát školu vážně.

„Dobrá. Věřím, že budeš schopná ovládat svoji nezkrotnou povahu.“

„Budu.“ Na jazyku však měla ještě jednu otázku. Věděla, že by ji měla nechat na jindy, ale nemohla si pomoci. Muselo to ven. „A Greta? Když odejdu, vyberete za dva roky taky ji? Je mnohem lepší studentka než já.“

Sestra Marie se odtáhla a schovala ruce pod svým hávem. „Chudák Greta. Když neudělala poslední zkoušku z latiny, zeptala jsem se jí, jaký je její nejoblíbenější předmět. A její odpověď? První pomoc. Nebylo by správné tlačit ji do studia, nemyslíš, Berni?“

Berni se snažila mluvit klidně. „Kdo na ni tlačí?“

Sestra Marie pokrčila rameny. „Nepotřebuješ diplom, aby ses specializovala na *děti, kuchyň, kostel*, a my obě dobře víme, že přesně tam Greta směřuje. Je moc citlivá.“

Berni cítila, jak se jí rozpálily tváře. „Líbí se jí první pomoc, protože se zajímá o medicínu. Nechce být jen manželkou.“

„Neříkej ‚jen‘ manželkou, Bernadetto. Na jejím výběru není nic špatného. Greta má smysl pro prostý život, jak všichni vidíme. A pokud nenajde manžela, může zůstat tady.“

Po první dobré zprávě Berni pořád brněly prsty a špičky uší, ale najednou měla pocit, že má v žaludku kamení. „Zůstat tady?“

„Ano. Budeme šťastné, když se přidá k našemu personálu. Ty, se svojí nezdolnou energií, si možná myslíš, že tohle je nejhorší místo na světě, ale já tě ujišťuju, že Greta to má jinak.“ Sestra Marie ukázala nahoru. „Bůh má s každým z nás své plány, velké i malé. Kdo jiný by měl opylovat květiny, když ne čmelák?“

Jenže my nejsme žádní čmeláci. My jsme Metzgerovi. „Greta je víc než schopná. Ona špatně slyší, ale jen na jedno ucho.“ Ulevilo se jí, když to vyslovila nahlas. Berni čekala, že sestra Marie bude nějak reagovat, ta však ani nemrkla okem.

„Proto její hlas zní tak divně,“ zvýšila hlas Berni, „a proto jí to ve třídě tak nejde. Kdybyste se na ni víc soustředila, zjistila byste, že čte i píše líp než já.“

Lampa zablikala. „Já o tom vím,“ řekla krátce sestra Marie. „Proto ji povzbuzuju, aby si hledala jinou cestu.“

V tu chvíli Berni připadalo, že Panna Marie ve zlatém rámu se dívá někam za ni. Přikryla si dlaněmi tvář, pak uši. Snažila se zahnat tichý hlas ve svém nitru, který jí říkal, že sestra Marie má pravdu. Greta by se na akademii stáhla do sebe, měla by strach. Berni se zrychlil dech. Takže matka představená to věděla. Musela jí to říct sestra Lioba. Všechny věděly o Gretině špatném sluchu, a nikdy s tím nic neudělaly.

„Berni. Podívej se na mě. Nemůžeš ji kvůli svým ambicím odsoudit k nezdaru.“

„Vy jí ubližujete!“ řekla konečně Berni. Znovu strčila ruce pod kolena, aby jimi nezačala rozhazovat. „Jak můžete Gretě ubližovat za to, že špatně slyší?“

„Ublížovat!“ Matka představená odstrčila židli. Její i Berniny oči se stočily do kouta, kde ležela rákoska. „Tady, ve Svaté Luise, se k vám chováme vlídně. Oběma jsme vám nabídly střechu nad hlavou, jídlo a vzdělání. Sirotci žijí na ulicích a častou jsou z nich prostitutky. Právě jsem ti řekla, že u nás může zůstat tak dlouho, jak bude potřebovat, a ty mě obviňuješ z toho, že jí ubližujeme?“

Berni zavrtěla hlavou. Celý život věřila, že pro Gretu a pro ni někde existuje to pravé místo. Domov s teplým krbem. Bude jen jejich, a až ho jednou najdou, všechno bude už navěky skvělé.

Postavila se na roztržené nohy. „Jestli budete Gretu kvůli její nemoci odstrkovat, tak já – já už nikdy nepůjdu na mši.“

Sestra Marie překvapeně otevřela pusu. Berni slyšela, jak jí v ústech hvízdá vzduch. „Ty by ses upsala ďáblu, kdybys měla pocit, že to tvoji sestře pomůže?“ Obešla stůl. „Děvče, nenič morálku svojí sestry.“

„Já že ji ničím?“ Berni najednou vyschlo v krku. „Já ne! Já ne!“

„Pojď ke mně, dítě.“ Sestra Marie sevřela Bernin loket železným stiskem a snažila se jí zvednout sukni. Byla silná, ale Berni taky. Berni napjala stehna a při pokusu vytrhnout se ze sevření zkroutila sestře Marii paži.

„Ani se nehni, ty zaprodanče ďábla!“

V místnosti se setmělo a Berni napadlo, že si pro ni skutečně přiletěl čert. Sestra Marie se natáhla pro rákosku, jenže Berni se k ní dostala první. Zůstala stát s rozkročenýma nohama, v pravé ruce držela rákosku a byla připravená bojovat. Matka představená ji sledovala se strachem v očích.

Berni chtěla sestru Marii jen zastrašit a udělat rámus, aby ukázala, kdo tu teď velí. Praštila rákoskou do okraje stolu, její konec však zasáhl jeptiščin obličej. Švihl ji do ucha a přes celou tvář. Ruka sestry Marie vylétla vzhůru, oči se jí rozšířily a vytryskly z nich slzy. Chvilí na sebe bez hnutí zíraly. Berni si vzpomněla na batolata v mateřské školce, která plakala po výprasku od jeptišek. V té chvíli si uvědomila, že sestra Marie je jenom člověk, stejně jako všechny sestry.

V nastalém tichu Berni došlo, že v jediné krátké chvílce všechno zničila. Všechno, na čem pracovala, všechny svoje naděje pro sebe i pro Gretu. Nahrabila se a zahodila rákosku. Než ji sestra Marie stačila chytit za paži, kopla do stolu. Lampa prskla a spadla. Berni se rozběhla chodbou ke schodišti. Cestou si vzpomněla na černou skvrnu, kterou její bota zanechala na stole. Bude ji muset vyčistit některá z dívek.

* * *

Po tom, co Berni švihla sestru Marii, nemohla v noci usnout. Greta tušila, že se něco stalo, ale Berni se k ní otočila zády a až do svítání bez mrknutí zírala na řadu postelí. Věděla, že ráno ji zavolají zpátky do kanceláře a potrestají ji. Vlastně se jí uleví.

Ale když vyšlo slunce, nic se nestalo. Berni si roztřeseně vzpomněla, že snídaně začne modlitbou. A ona přísahala, že se nebude modlit, pokud se sestra Marie neslituje a nepustí Gretu na akademii. „Běž napřed,“ řekla nechápavé Gretě. „Přijdu za minutku.“ Místo toho se celý den bez cíle procházela. Zazvonil zvonek a Berni si poprvé uvědomila, jak celý dům duní pod stovkami chodidel a pak najednou během modliteb, každodenních povinností a jídel znovu utichne.

V břiše jí kručelo. Vzduch v ložnici zhoustl. Ve čtyři hodiny, během času na odpočinek, seběhla na dvůr. Doufala, že najde Gretu dřív, než se dozví, co se stalo. Dívky, které mýjela, se vyhýbaly jejímu pohledu. Možná, že se jí to jen zdálo. Doufala, že ano.

Vyšla ze dveří, neudělala však ani dva kroky, když ucítila, jak jí někdo pevně sevřel paže. Otočila se a uviděla Hannelore Haasovou, která celé roky čekala, že se Berni pomstí za ukradený školní kornout. Věděla, že teď ji nic nezastaví.

„Nech mě,“ řekla jí Berni. Do očí jí vyhrkly slzy.

Hanneloriny rány přišly rychle. První dopadla na Bernin spánek, druhá, s hlasitým mlasknutím, na její oko. Berni odskočila hlava dozadu a ona v první chvíli viděla jen tmou a hvězdičky.

Ležela v posteli s mokrým hadrem na oku, když přišla Greta a stiskla jí ruce.

„Že to není pravda, Berni?“ Rty měla bílé strachem. „Tohle jsi neudělala.“

„Je to tvoje vina,“ vykřikla Berni. V oku jí zaškubalo. Mokrý hadr jí spadl do klína a Greta zalapala po dechu. „Proč jsi říkala sestře Marii, že máš ráda první pomoc? Uvědom si, jaká to bude katastrofa, když nepřijdeme na to, jak se osamostatnit. Úplně osamostatnit, chápeš?“

Greta o několik kroků ustoupila. Rty se jí třáslly. Bernina zlost však mezitím vyprchala. Natáhla ke Gretě ruku. „Nevadí, vrabčáčku. Je mi to líto. Prostě to nebude akademie, ale něco jiného. Já to zařídím.“ Cítila, jak se Greta třese. „Nedělej si starosti.“

* * *

Příští den začal úplně stejně. Když sestra Odi zapískala před ložnicí na píšťalku, všechny dívky vyskočily z postele a postavily se na studenou podlahu. Všechny, kromě Berni. Sestra Odi si jí nevšímala. Berni zůstala stočená na polštáři, oči pevně zavřené, dokud neucítila, jak na její matraci dopadl někdo velký a měkký. Uslyšela zavržení kolen sestry Josefíny.

„Moje drahá Berni. Moje odvážné dítě. Ještě není pozdě na lítost. Ta hloupá hádka mezi tebou a matkou představenou... neměla bys dovolit, aby zničila tvoji duši.“

Na bolavém krku ucítila studenou dlaň. „Hloupá hádka? Ona je proti nám. Proti Gretě a mně. Vůbec ji nezajímáme. Proč bych měla při mši sedět za ní a předstírat, že je svatá?“ Proč bych to měla být já, kdo to vzdá, pomyslela si Berni a zabořila se do pokrývek.

Ruka se odtáhla. Zdálo se, že sestra Josefína přemýšlí. Konečně řekla: „Chtějí tě v kanceláři. Bylo mi řečeno, že máš přinést svůj schovaný kontraband. Dobře si to rozmysli, Berni. Pokud si nechceš vzít k srdci moji radu, udělej aspoň tohle. Rozmysli si to.“

Berni počkala, dokud sestra Josefína neodešla. Teprve pak se posadila a promnula si oči. S námahou a apaticky se dověkla zpátky na místo potyčky. Deštník jí při chůzi narážel do stehna. Cítila se jako špinavý hadr na cestě do dřezu s horkou vodou.

Překvapilo ji, když v kanceláři našla ženu z obchodního domu Fiedler. Dneska na sobě měla zelené šaty a na stranu posazený klobouček z černé plsti. Otočila hlavu a její světlé vlasy zašustily. Uviděla Bernino oko a vydešeně se nadechla. „Proboha! Co se tomu dítěti stalo?“ Sestra Marie pohybovala dolní čelistí dopředu a dozadu. Červený šrám, který se jí táhl od ušního lalůčku k bradě, vypadal bolestivě. „Bernadetto, můžeš slečně Schmidtové vysvětlit svůj vzhled?“ Našpulila arogantně rty a Berni pochopila, že celý incident s Hannelore viděla, ale neudělala nic. Dotkla se nateklé kůže u oka a ucítila studené prsty. Stručně slečně Schmidtové vyprávěla, jak ji tři dívky srazily na zem a zmlátily ji.

„Tohle říkají vždycky.“ Sestra Marie se přidušeně zasmála. „Nikdy tu rvačku nezavinily.“

„Nechtěla byste se jí aspoň zeptat, kdo ji praštil?“ otázala se slečna Schmidtová. „Nebo zavolat svědky?“ Berni měla co dělat, aby se nerozesmála.

„Berni,“ pronesla sestra Marie unaveným, podrážděným hlasem, „ty máš něco, co patří slečně Schmidtové?“

Berni vrátila deštník a slečna Schmidtová se usmála a poděkovala.

„Tak, je to vyřízené,“ řekla sestra Marie. „Můžeš jít, Bernadetto.“

Než Berni stačila odejít, slečna Schmidtová ji popadla za předloktí. „Povězte,“ zeptala se matky představené. „Co víte o jejich rodičích?“ Sestra Marie ztuhla, ale slečna Schmidtová se vyptávala dál. „Jsou naživu? Berou si některé rodiny dívky zpátky domů?“

Berni se prudce rozbušilo srdce. V tu chvíli si dokonce i ona myslela, že ta cizí žena zašla příliš daleko.

„Slečno Schmidtová,“ řekla škrobeně sestra Marie. „My nezkoumá-

me minulost dívek, které vychováváme. Všechny začínají stejně – od pokory. Všichni se musíme pokořit před Bohem.“

Obě ženy se na sebe chvíli tiše dívaly. Pak slečna Schmidtová zvedla oči pod svým asymetrickým kloboučkem a pohlédla na Berni. „Nemohla bys chvíli počkat venku?“

Berni ji poslechla. Vyšla na chodbu a rukávem si vytřela hnis z oka. Konečně se dveře otevřely a objevila se v nich štíhlá postava slečny Schmidtové. „Dohodly jsme se. Budeš bydlet u mě.“

Znělo to příliš krásně, než aby to byla pravda. „Bydlet u vás?“ Slečna Schmidtová ohrnula prsty rukavičku, aby se mohla podívat na hodinky. „Ano. Bydlím v Schönebergu, na jižním konci Berlína. Mám jeden volný pokoj.“

Berni zaváhala. „Sestry mě pustí?“

„Drahoušku,“ řekla tiše slečna Schmidtová, „ony si nepřejí, abys tu kazila ostatní.“

* * *

Brzy ráno, jakmile za oknem zahlédla náznak svítání, šťouchla do Greta. Pak si rychle opláchla obličej a vyčistila si zuby. Když se vrátila do ložnice, Greta seděla na posteli a na sobě měla noční košili. Hubené nohy, ještě teplé a otačené po spánku, měla stočené na vlněném svetru, který Berni chtěla propašovat ze sirotčince. Bylo jí řečeno, že si s sebou může vzít jen halenku a sukni, a tak totéž v noci sbalila i pro Gretu.

„Oblékní se,“ zašeptala Berni a pohladila ji po rozčuchaných vlasech. „Dneska začíná naše nové dobrodružství.“ Greta pomalu vstala a poslechla ji.

Na chodbě čekala sestra Marie, aby je doprovodila ven. Neřekla ani slovo. Na šrámu na její tváři se začal tvořit strup. Došly ke dveřím na dvorek a Berni cítila, jak se jí sevřelo srdce, když zjistila, že je jde doprovodit i sestra Josefína. „Asi začínám stárnout,“ prohlásila. Po buclaté tváři jí stékaly slzy. „Připadá mi to jako včera, co jste sem přišly jako

úplně malé holčičky.“ Dovolila Gretě, aby se jí chytila v podpaží, takže jí Berni neviděla do obličeje.

Netrvalo ani minutu, než u klenuté brány na dvorek zastavilo velké černé auto. Mřížka na přední kapotě byla vysoká jako Greta. Z místa pro řidiče vystoupila slečna Schmidtová. Její rudá rtěnka zářila na šedivém pozadí. „Jak se máš, Bernadetto?“ zeptala se. Dvěma jeptiškám, které její přítomnost vyvedla z míry, nevěnovala pozornost. „Ach, Greta! Gretičko, co tu děláš?“

„Pojede s námi,“ oznámila Berni.

„Aha. To mi nedošlo. No dobrá. Najdu pro ni místo.“

Berni se vzrušeně otočila ke Gretě. Poslední překážka jejich odjezdu byla vyřešená a dobrodružství mohlo začít. Jenže Greta se pevně držela sestry Josefíny. Měla to čekat. Berni věděla, že se Greta bude bránit, že ji bude muset přemlouvat. Pokusila se v hávu sestry Josefíny najít sestřinu rozpálenou tvář.

„No tak,“ řekla jí s těžkým srdcem. „Bude to skvělé.“

„Nastartuju auto,“ podotkla slečna Schmidtová a kývla na sestru Josefínu, která vykročila k autu. Zpod jejího rukávu se ozval slabý vzlykot.

Berni přitiskla rty ke Gretinu uchu. „Tak dělej. Jestli se odtud chceme dostat, máme jedinečnou možnost.“ Za nimi nastartoval motor. Začal sebou škubat a hučet.

„Já nemůžu,“ ozval se slabý hlásek. „Jak můžeš vědět, co s námi udělá?“ Berni by s ní nejradši zatřásla, aby pochopila, že tohle je jejich velká šance.

Sestra Josefína položila prsty Berni na hlavu a přikývla. „Dohlédnu, aby o ni bylo dobře postaráno, Bernadetto.“ Podívala se na sestru Marii, která stála stranou s rukama schovanými pod hávem.

Berni se postavila k černému autu a podívala se na sestru Marii, pak zpátky na Gretu a sestru Josefínu. Rozpršelo se. Po obličejích jim stékaly kapky deště. Berni políbila Gretu na tvář. „Není čeho se bát,

vrabčáčku. Zase budeme spolu.“ Greta se nepohnula. Oblíčeť se jí zkroutil do podivné grimasy. Berni měla pocit, že spolkla celé vejce. Za ní řval motor auta. Sáhla do povlaku na polštář a vytáhla Gretinu halenku a sukni, její bílý kartáč na vlasy a nakonec, po krátkém zaváhání, i svetr.

„Brzy za mnou přijedeš,“ šeptla Berni do Gretina ucha a políbila ji na lalůček. „Budu ti nablízku.“

„Bernadetto,“ zavolala sestra Marie. Berni k ní váhavě přistoupila a podívala se na její přísně sevřené rty. Měly svěšené koutky a vypadaly jako vrána. „Jestli si na nás někdy vzpomeneš, vzpomínej na to dobré, co jsme tě naučily,“ řekla sestra Marie. „Sama to poznáš. Ďábel přichází v mnoha podobách. Některé nejsou tak očividné jako jiné.“

Co to znamená? Berni neměla žaludek na to, aby se zeptala nebo aby sestře Marii poděkovala za její radu. „Já –“ zhluboka se nadechla. „Je mi to líto, sestro.“ Její slova nevyzněla tak upřímně, jak doufala, ale aspoň se jí podařilo vyslovit je. Udělala to kvůli Gretě.

Naposledy políbila svoji sestru a pak nastoupila do auta slečny Schmidtové. Skrz poškrábané okno sledovala, jak sestra Josefína pevně drží její drobnou blondatou postavu.

Jakmile se auto rozjelo, slečna Schmidtová škrtla stříbrným zapalovačem a zapálila si cigaretu. Berni zavřela oči. Najednou si nebyla jistá, jestli to byla ona, nebo Greta, kdo udělal chybu.

BERNI, 1931

„Tohle je, jak vidíš, jídelna.“ Slečna Schmidtová se opřela o dlouhý sametový divan. „Chtěla bych dát pryč jídelní stůl a přeměnit ji na tvoji ložnici. Nebude to tu vypadat tak neútně, co myslíš?“

Berni procházela místností a všeho se dotýkala. Složitě štukování kolem oken se pod jejími prsty trochu promáčklo. V rohu pokoje visel obraz ženy s růží přitisknutou ke krku, pod ním stálo cello. Na kraji stolu, vedle ubrousku umazaného od rtěnky a hromady stopek, ležela miska s fíky. „Nemyslím si, že vypadá neútně,“ řekla Berni. Hřbety knížek slečny Schmidtové byly odřené od častého používání. Většinou se jednalo o noty, ale Berni si všimla i svazků s verši, například latinského originálu Virgiliovy *Aeneidy*.

„Řekly mi o tobě a akademii,“ ozvala se za ní slečna Schmidtová. „Víš, nemusíš chodit do školy, abys byla vzdělaná. Můžeš se učit sama.“

„Ano,“ zamumlala Berni spíš sama pro sebe než pro slečnu Schmidtovou, „je to tu pěkné. Sem Gretu můžu přivést.“ V autě mluvila celou cestu jen o své sestře, což by bylo docela zábavné, kdyby nebyla tak rozrušená. Stále se omlouvala za Gretin ostych před cizími lidmi a tvrdila, že to rozhodně nebylo nic osobního a že Greta proti slečně Schmidtové nic nemá. Doufala, že během pár týdnů se k nim Greta přistěhuje.

„První měsíc ti odpustím nájem,“ řekla slečna Schmidtová. „Ale pak mi budeš muset za pokoj platit. Bude to skutečně jen pakatel. Nepotřebuju moc peněz, protože jsem tenhle byt zdělila po otci. Původně mi ho nechtěl nechat, když nejsem vdaná.“ Usmála se a Berni si všimla, že jeden přední zub má o trochu tmavší než ostatní. „Nakonec však uznal, že jako bytná si vydělám na docela slušné živobytí. Ale já provozuju spíš charitu než penzion. Asi bych mohla říct, že jsem tu zřídila domov pro ztracené dívky.“